

МУҚАҒАЛИ МАҚАТАЕВ

АҚҚУЛАР ҰЙЫҚТАҒАНДА

АЛҒЫ СӨЗ

Мұқағали Мақатаевтың "Аққулар ұйықтағанда" шығармасы – қазақ поэзиясының алтын қорынан орын алған, терең мағыналы және көркемдік құндылығы жоғары туынды. Оның өлеңдері адам жанының ең нәзік түйсіктерін, табиғаттың көркем суреттерін және адамзаттың мәңгілік махаббатын суреттейді. Бұл шығарма арқылы ақын өмірдің мәнін, адамның ішкі дүниесін және сыртқы әлеммен байланысын терең сезіну қабілетін ашады.

Бүгінгі комикс беттерінде біз Мұқағалидің "Аққулар ұйықтағанда" өлеңінің мазмұнын жаңа форматта – Пиксар стильдегі визуалды әлемде қайта жандандырамыз. Бұл көркемдік шешім арқылы оқырман өлеңнің әр жолында жасырынған эмоцияларды, образдарды және метафораларды толық сезіне алады. Комикс форматындағы бұл шығарма өлеңнің көркемдік кеңістігін кеңейтіп, оның мағыналық қабаттарын ашуға мүмкіндік береді.

Біздің комиксіміз Мұқағалидің шығармашылығына деген құрметтің белгісі болып табылады және оның өлеңдерінің уақыт пен кеңістіктен тыс құндылығын көрсетеді. Бұл комикс оқырманға Мұқағали Мақатаевтың поэзиясын жаңа көзқараспен қабылдауға және оның шығармашылық мұрасының маңыздылығын түсінуге көмектеседі. "Аққулар ұйықтағанда" комиксі – бұл тек әдеби туынды емес, сонымен қатар адамның ішкі дүниесінің кеңдігін және табиғаттың сұлулығын тануға шақыратын визуалды саяхат.

Автор: Бала жатыр төсекте, албыраған,
Әке жатыр еденде, қалжыраған.
Түн күзетіп ана отыр, қос жанары
Шарасыздан шаршаған, жаудыраған.
Түні мынау – талмыздың маужыраған,
Тауың анау – шылмылдық салбыраған.
Бала жатыр төсекте күйіп – жанып,
Баласының ана отыр күйін бағып.
Қайдағы бір қатыгез, сұрқай ойлар,

Миын қарып барады, миын қарып.
«Сарқытындай әлімнің қалған қарға,
Екеу болса, дүние – ай, арман бар ма!...»
Арагідік назарын аударады,
Төрт бүктеліп еденде қалған жарға.
Қауіптеніп түндерге, таңдарға да,
Үн шығармай іш құса, зарлауда ана.
«Маңа, күндіз, тәуіп шал не деп кетті?!
Әлде өтірік, әлде шын демеп кетті!...

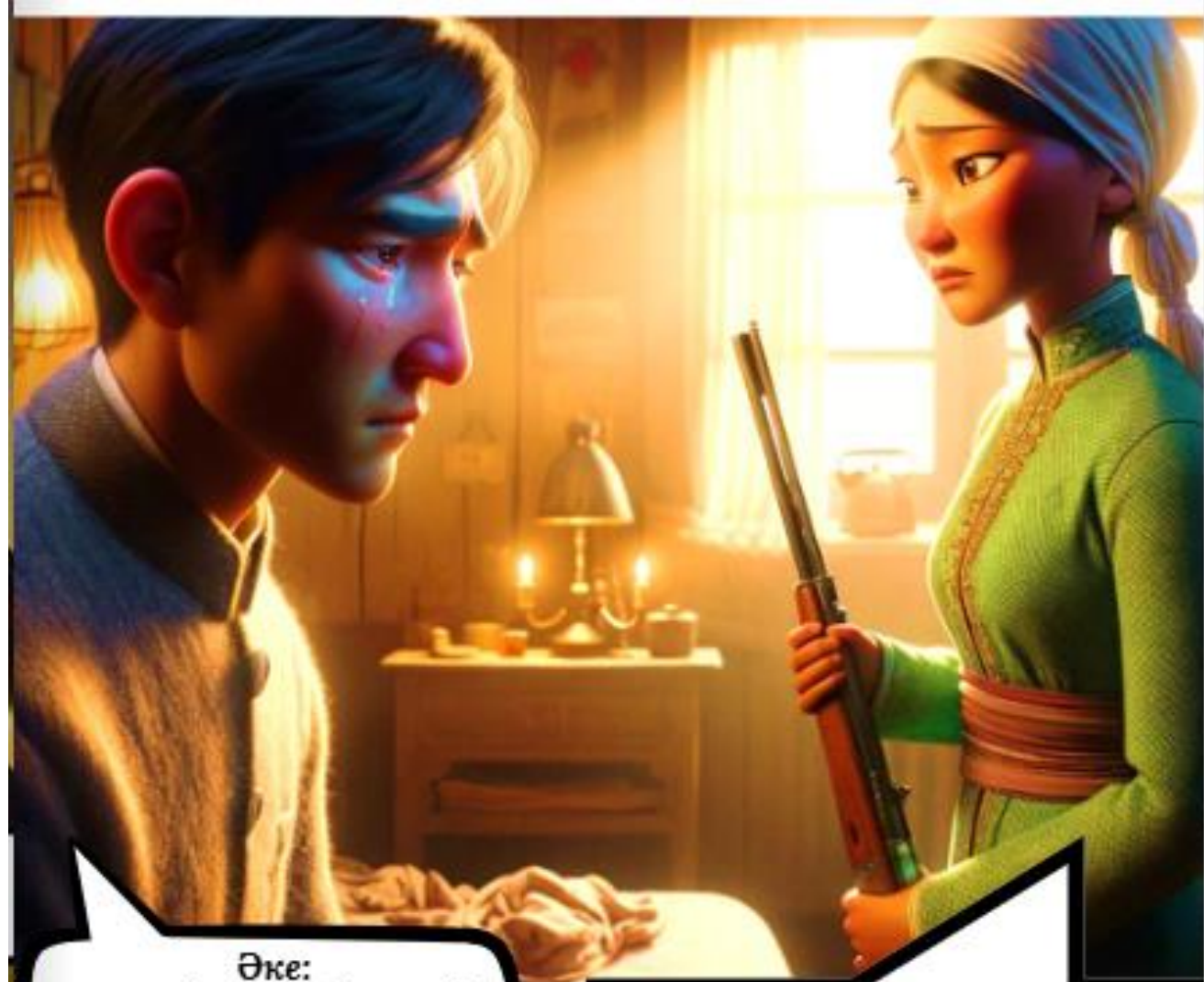

Бақсы:
- Аққумен баланы
аластаңдар,

Автор: Деді – дағы жәйімен жөнеп кетті...»

Ана: - Тұрсаңшы, таяу қалды таң атуға,
Неткен жансың санасыз жаратылған?
Манағы тәуір шалдың айтқан сөзі,
Ұлытылып кетті ме санатыңнан?
...Айналайын аққудың қанатынан,
Қайтелміз, ол да адалға бола туған.
«Жетім көлге» барып қайт таң жалмылып,
Таң атқаныша қалайда тауға ілік.
Біреулердің көзіне түсіп қалып,
Дүрліксіздігіме жұртыңды, салма бүлік!
Қымыс, мүлкің, бөрі жалған үміт...-деп
жерде жоатқан өкені жұлықылайды.

Әке:

- Апыр – ай, қалай
барам, қалай барам?!
Атармын аққу құсты
қалай ғана?!
Айдынның аққулары
ұйықтағанда,
Өрген мал, өскен шырша
абайлаған,
Барлығы қасиетке
қарайлаған,
Оқ атам қасиетке қалай
ғана?...
Бармаймын, бара
алмаймын, қалай
барам?! – деп зарланады.
Амалы таусылған ана не
істерін білмей:

Ана:

- Жалғыз ұлдан артық
па, жалған бөрі!
Балам өлсе, бақыттың керегі
не?!
Топан су басып кетсін
қалғандарын.
Перзент сұрап несіне
армандадың?!
Құрысын онсыз сенің жанған
бағың!
Мылтықты өкел!
Атты ертте!
Жалған бөрі!

Автор... Аққулар...

Аққу мойын, сүмбе қанат,
Алаңсыз тарануда күнге қарап.
Айдынның еркелері, білмей тұрмын,
Етермін тағдырыңды кімге аманат?!
Жаны сұлу ақ еркем, ары сұлу!

Бір мамығы майысса ауырсынып,
Тарақ етіп тұмсығын, тарайды кеп,
Тарайды кеп, тарайды қауырсынын,
Құм тұрса да бір түйір ауырсынып,
Жаны сұлу ақ еркем, ары сұлу!

Ақ қанатын сабалап, асыр салып,
Бірде суға сүңгиді басын малып.

...Ойнасынышы, ойнасын ерке құстар,
Тыныштығын олардың қашырмалық.

Ана отыр,

Озбыр ойлар қамалауда,

Қамалауда, өлдекім табалауда.

...аққулар ақ айдынды қалдырды да,

Тартты кеп, ана отырған жағалауға.

Шошымай шолжаң өскен батырларын,

Ана отырған шырышаға жақындады.

Көзі тұнған бейбағың, топ аққуға,
Білмей қалды мылтықтың атылғанын

Көздің алды көк түтін, ақыл жарым...
 Ию – қию көл маңы, астан кестен,
 Жер айналып, тау құлап, аспан көшкен.
 Жаңғырығып, жар салып, жартастар тұр,
 «Жетім көлдің» қайғысын бастан кешкен.

Шал:

«... Апыр – ай, бұл кім болды, таң сәріде,
 Көргенсіз, көл басында мылтық атқан?!
 Құстардың зәре құтын шырқыратқан,
 Неғылған қаныпезер құлқы қатқан?!
 «Бұл маңның адамы емес, сірә – дағы,
 Білейін, табайын да бір амалын.
 Қаруы бар кәззапқа құрықпенен
 Ұмтылса, қалай қайрат қыла аламын?!
 Жөн болар алыс тұрып сұрағаным...»

- Ей ! Кімсің? Тірісің бе?
 Жаның бар ма?

Аққуды неге атасың , арың
 бар ма?!
 Тастағың қаруыңды, келгін
 бері,
 Келгің бері, кеуденде жаның
 барда!

- Әй, балам!
 Болмады ғой, болмады ғой...
 Қасиет кетті көлден,
 сорлады ғой...

Ана болған жайды шалға баяндап зарланады.
Шал өйел азабын түсініп, құшақтап тұрып:
- Төуіптің айтқанының бәрі өтірік,
Атқа мін, ауылға қайт, олжаны қой!..
... Білмеймін, сор аттың ба, бақ аттың ба?!
Аққуға кезенерде, ырым жасап,
Тым құрыса саусағынды қанаттың ба?

Ана:
Жоқ, ата, жасамадым
ондайды мен..
Жасымнан естігенім
бар – тын еді,
«Әтеуір аққу атқан
оңбайды деп...

Шал:
- Солай, солай...
Аманат бір құдайға...

Автор:

Өмір емес өмірі, қораштанған,
Байғұс ана тірліктен қалас қалған.
Келеді ана, қарабет қарақшыдай,
Ел мен жерден бір жола аласталған.
Аппақ нұрды көре алмай ақ аспаннан,
Түн – түнекте бейне бір адасқан жан.
Ақ төсек – аппақ айдын, аққу – бала,
Жаралы аққу секілді жаттың ба, ана?...

Ана:

«... Мына жатқан «Жетім көл», мына аққуды,
Өз қолыммен өлтірдім, аттым жаңа...

Жоқ!

Мен емес...

Мен атпадым...

Кеше гөр, кешіре гөр, жаратқаным?!»

Қазір, ботам...

Мінеки, таң атады...

Қазір, ботам, аққумен ұшықтаймын...

Жазыласың құлыным...

балапаным!

Қасиет!..

О, қасірет!

Осындай ма ең?!

Сорымның қалындығы шашымдай ма ең!..

Қасиет!..

МҰҚАҒАЛИ МҰРАСЫ

Мұқағали Мақатаев

Мұқағали Мақатаев – қазақтың ұлы ақыны, аудармашы және публицист, кім 1931 жылы 9 ақпанда Қарағанды облысының Жаңаарқа ауданында дүниеге келген. Бұл шығармасында өзінің әдеби шеберлігін, терең ойлау қабілетін және сезімталдығын көрсетеді. Поэмада ақын өмір мен өлім, махаббат пен жалғыздық, адамның ішкі дүниесі мен табиғаттың сұлулығы сияқты күрделі тақырыптарды қозғайды.

Тақырыбы және идеясы: "Аққулар ұйықтағанда" поэмасы адам жанының тереңдігіне, оның арман-мүдделеріне және табиғатпен, әлеммен байланысына бағытталған. Аққулар – бұл шығармада үміт пен арманның, сондай-ақ жоғалту мен іздеудің символы ретінде қолданылады.

Шығармашылық әдісі: Мұқағалидің шығармашылығында символизм элементтері бар, ол өзінің өлеңдерінде күрделі идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін образдар мен символдарды пайдаланады. "Аққулар ұйықтағанда" поэмасында да бұл стиль байқалады.

МУҚАҒАЛИ МАҚАТАЕВ

АҚҚУЛАР ҰЙЫҚТАҒАНДА

